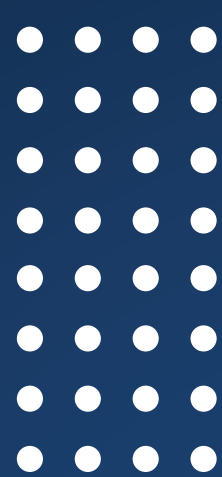

شماره یک - دی ماه ۱۴۰۴

ریاست جمهوری
سازمان اداری و استخباراتی کشور

دانش مدیریت

فشرده‌های از علم روز مدیریت

آینده مدیریت دولتی

چالش‌های نظری، موضوعی، تجربی و هنجاری

نویسندگان: تام کریستنسن و پر لگنیرد

مجله: Public Performance & Management Review (سپتامبر ۲۰۲۵)

ترجمه: محمد رجبی

مرکز روابط عمومی و امور بین‌الملل <<<<<<

مقدمه:

وضعیت کنونی و ضرورت بازنگری

مدیریت دولتی (PA) به عنوان یک حوزه دانشگاهی با چالش‌های پیش‌بینی‌ناپذیری مواجه است.

تغییرات سریع جهانی، «تلاطم» مستمری ایجاد کرده است که ساختارهای سنتی را به چالش می‌کشد.

نویسندگان استدلال می‌کنند که مدیریت دولتی از نظر علمی دچار «تکه تکه شدن» (Fragmentation) شده و پیوند آن با ریشه‌های اصلی‌اش، یعنی علوم سیاسی و نظریه سازمان، ضعیف شده است.

هدف این مقاله، ترسیم نقشه راهی برای بازگشت به ریشه‌ها و در عین حال پاسخگویی به روندهای بزرگ جهانی مانند دیجیتالی شدن، تغییرات اقلیمی و فرسایش دموکراسی است.

چالش‌های نظری: پیوند میان سازمان و سیاست

نویسندگان بر این باورند که در دهه‌های اخیر، پژوهش‌های این حوزه میان دو قطب گرفتار شده‌اند: مدل‌های انتزاعی ریاضی (مانند انتخاب عقلانی) و مطالعات صرفاً توصیفی که فاقد قدرت تعمیم‌دهی هستند.

◆ **تئوری‌های سطح میانی:** نیاز به نظریاتی است که نه به اندازه اقتصاد کلان انتزاعی باشند و نه به اندازه روانشناسی خرد فردگرا. تمرکز باید بر «سازمان‌های رسمی» و «نهادهای فرهنگی» باشد.

◆ **مدیریت دولتی به مثابه سیاست:** برخلاف رویکرد «مدیریت دولتی نوین» (NPM) که مدیریت را امری صرفاً فنی می‌دید، نویسندگان تاکید دارند که ساختارهای اداری ذاتاً سیاسی هستند. این ساختارها تعیین می‌کنند که چه مشکلاتی در اولویت قرار گیرند و چه کسانی در تصمیم‌گیری مشارکت کنند.

◆ **عقلانیت محدود:** سازمان‌های دولتی در محیط‌هایی با اطلاعات ناقص و زمان محدود عمل می‌کنند. بنابراین، مطالعه «طراحی سازمانی» به عنوان عاملی که بر نتایج سیاست‌ها اثر می‌گذارد، حیاتی است.

چالش‌های موضوعی: بحران‌ها و تحولات دیجیتال

موضوعات پژوهشی آینده باید از «مدیریت داخلی» به سمت «حکمرانی جهانی» حرکت کنند:

◆ **مدیریت مسائل بفرنج (Wicked Issues):** مسائلی مانند پاندمی‌ها، نابرابری و تغییرات اقلیمی که راهکار ساده ندارند و همکاری بین‌بخشی گسترده‌ای را می‌طلبند.

◆ **حکمرانی دیجیتال و الگوریتمیک:** چالش اصلی، صرفاً استفاده از تکنولوژی نیست، بلکه بررسی این است که چگونه هوش مصنوعی و داده‌های بزرگ، مفاهیمی چون «پاسخگویی» و «عدالت اداری» را بازتعریف می‌کنند.
آیا یک الگوریتم می‌تواند در برابر شهروندان پاسخگو باشد؟

◆ **تاب‌آوری در برابر بحران:** چگونه سیستم‌های اداری می‌توانند در عین حفظ کارایی، در برابر شوک‌های ناگهانی (مانند جنگ یا فروپاشی اقتصادی) منعطف باقی بمانند.

چالش‌های تجربی: مطالعه سازمان‌های «زنده»

از نظر تجربی، محققان باید از نگاه استاتیک به سازمان‌ها فاصله بگیرند:

◆ **سازمان به مثابه نهاد زنده:** سازمان‌های دولتی فقط روی کاغذ وجود ندارند؛ آن‌ها دارای فرهنگ، تاریخ و هویت هستند که رفتار کارگزاران را شکل می‌دهد.

◆ **حکمرانی چندسطحی:** در دنیای امروز، تصمیمات اداری در شبکه‌ای پیچیده از نهادهای محلی، ملی و بین‌المللی اتخاذ می‌شود. مطالعه این پیوندها (مثلاً رابطه میان شهرداری‌ها و نهادهای اتحادیه اروپا) یک ضرورت تجربی است.

◆ **تمرکز بر پیامدها (Outcomes):** به جای سنجش میزان بودجه مصرف شده یا تعداد خدمات ارائه شده (Outputs)، باید اثر واقعی این اقدامات بر کیفیت زندگی شهروندان و اعتماد عمومی سنجیده شود.

چالش‌های هنجاری: بازکشف بوروکراسی در دفاع از دموکراسی

شاید مهم‌ترین بخش مقاله، دفاع از ساختار «بوروکراسی» باشد. در سال‌های اخیر، دموکراسی در بسیاری از نقاط جهان با عقب‌گرد مواجه شده است.

◆ **بوروکراسی به مثابه سنگر دموکراسی:** بوروکراسی مبتنی بر قانون و شایسته‌سالاری (مدل وبری)، مانعی در برابر فساد و پارتی‌بازی سیاسی است.

نویسندگان معتقدند زمان آن رسیده که ارزش‌های بوروکراتیک (بی‌طرفی، تخصص و پایداری) دوباره ارج نهاده شوند.

◆ **مقابله با عقب‌گرد دموکراتیک:** در سیستم‌هایی که رهبران پوپولیست به دنبال تضعیف نهادهای مستقل هستند، بوروکراسی حرفه‌ای نقش کلیدی در محافظت از حاکمیت قانون و حقوق اقلیت‌ها ایفا می‌کند.

◆ **تعهد به ارزش‌های عمومی:** مدیریت دولتی آینده باید میان کارایی اقتصادی و ارزش‌های والای انسانی مانند برابری و انصاف، تعادل ایجاد کند.

نتیجه‌گیری:

به سوی یک مدیریت دولتی جامع

نویسندگان نتیجه می‌گیرند که مدیریت دولتی نباید به یک رشته «تکنوکراتیک» صرف تبدیل شود.

آینده این رشته در گروی پیوند دوباره با علوم سیاسی، تمرکز بر مسائل بزرگ اجتماعی و دفاع جدی از نهادهای دموکراتیک است.

مدیریت دولتی باید از لاک دفاعی خود خارج شده و به عنوان «نگهبان دموکراسی» و «حل‌کننده مسائل جهانی» ایفای نقش کند.

